

Vēstules ¹⁷⁰ redakcijai

LEIŠI UN LEIŠMALE

Savā vēstulē LATVIJAS redakcijai „Val Leišmale ir lamu vārds?” (š. g. 23. marta nrā) A. Keturvaitis par jaunu skaņ jau daudzkārt diskutēto jautājumu par vārdu leitīš, Leišmale u. tml. nozīmi, norādīdams, ka leišu vārds lietojams tikai lamu vietā. Viņš arī plebīdis, ka prof. J. Endzelīns bijis citādos uzskatos. Latvijas Universitātes Filoloģijas un filoz. fakultātē tiešām tika runāts un rakstīts par leišiem un leišu valodu, uzsverot, ka šie vārdi esot nevainojami un tiem nekādas niecinājuma nokrāsas neesot. Endzelīns tā rakstījis līdz pat mūža galam, tā saīsinājums lei. (= leišu valoda) uzejams pat vēl 1961. gadā izdotajā Latvijas veltvārdu 2. daļā. Latviešu valodas krātuves izdotajā Latviešu pareizrakstības vārdnīcā (1. izd. Rīgā 1942. g., vairāki citi izdevumi trimdā) ir mēģināts diferencēt apzīmējumu nokrāsas, blakus paturētajam leišu vārdam iespējot: lietuvieši (Lietuvas iedzīvotāji) un lietuvji (cildenā stīla vārds „leišu vietā”).

Ļoti ticams, ka daudzu runātāju, īpaši vidzemnieku valodā leišu vārdam tiešām nekādas niecinājuma nokrāsas nav. Šo rindu autors, būdams kurzemnieks, tomēr spiests atzīt, ka taisnība lietuviešiem, kas leišu vārdu izjūt par lielāku vai mazāku noniecinājumu: ir nācies dzirdēt rindu dažādu izteicienu, kuŗos leiša vārds gan nebija nekāds cildinājums. Daži piemēri: „Tā kā leitīš!” (= tu esi tik nolaidīgs, nekārtīgs kā leitīš); „Nomūrējusies kā leitene!” (= tu, meitēn, esi notriepusies tik netīra kā leitete) u. c., salīdz. vēl Latviešu tautas mīklas, sakāmvārdus un parunas, Iman-tas apgādā, Kopenhāgenā 1956, 351. un sek. lpp.

Novērojams, ka pēckaŗa gados kā brīvajā pasaulē, tā arī Latvijā rakstos aizvien lielāku pārsvaru gūst lietuviešu vārds. Rīgā 1951. g. izdotajā Latviešu valodas pareizrakstības vārdnīcā jau iets pat tik tālu, ka (blakus lietuvieša vārdam) leišu vārds gan uzņemts, bet jau ar piezīmi vēst. (= vēsture). Arī latviešu trimdas presē, minēto lemeslu dēļ, gandrīz visur raksta vairs tikai par lietuviešiem, ne leišiem. Ja nu arī (citādi nevainojamais!) Leišmales vārds, ko pazīst dažādos Dienvidlatvijas apgabalos, dažu rakstītāju un lasītāju apziņā sāk iegūt niecinošu nokrāsu, tad tā vietā būtu iespējams lietot apzīmējumu Lietuvas pierobeža. Istenībā gan dažs labs runātājs šē izjutīs nelielu nozīmes starpību.

Kārlis Draviņš, Zviedrijā

Lettische Zeitung (Vācijā)

LATVIJA

Nr. 17 (1072) 4. Mai 1963